

РЕШЕНИЕ

№ 2899

гр. София, 28.04.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 5 състав,
в публично заседание на 21.04.2022 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Владимир Николов

при участието на секретаря Мая Георгиева и при участието на прокурора Моника Малинова, като разгледа дело номер **13377** по описа за **2017** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 203 и сл. от АПК, във връзка с чл. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди /ЗОДОВ/.

Делото е образувано по искова молба от И. Л. Г. от [населено място], ЕГН [ЕГН], със съдебен адрес – В., [улица], ет. 1, офис 29, чрез адв. В. С., срещу Българска народна банка, с кумулативно обективно съединени искове с правно основание чл.1, ал.1 ЗОДОВ за присъждане на: а) обезщетение за имуществени вреди в размер на 8 627.60 лв. - лихва за забавено плащане на сумата от левовата равностойност на 100 000 евро, представляващи гарантираният размер на нейните вложения в [фирма]; и б) обезщетение за имуществени вреди в размер на 2 000 лв. - част от сумата 135 434.01 лв., представляваща разлика между общия размер на вложенията ѝ в [фирма] и изплатения ѝ гарантиран депозит и направените по делото разноски.

С исковата молба се излагат твърдения, че ищцата е претърпяла имуществени вреди в горепосочените размери вследствие от незаконосъобразното бездействие на БНБ да извърши констатация по чл. 1, пар. 3, б. „г“ от Директива 94 / 19 / ЕО за неналични депозити, за да се задейства процедурата за изплащане на гарантираните влогове. По втория иск се твърди, че вредите са настъпили в резултат от неправомерните действия на ответника, с които са нарушени прокламираните права в чл. 17 от Хартата на основните права на ЕС, конкретно правото на собственост, както и в нарушение на чл. 54 от Хартата на основните права на ЕС относно забраната за злоупотреба с права,

както и на чл. 120 от ДФЕС, вр. с чл. 3 от ДЕС и на чл. 63-65 от ДФЕС. Алтернативно се твърди незаконосъобразно бездействие на БНБ, изразяващо се в неизпълнение на вмененото със Закона за Българската народна банка задължение на ответника да регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната с оглед поддържане на стабилността на банковата система и защита на интересите на вложителите. Уточнява се, че в случая вредите се претендират като резултат от незаконосъобразни действия и бездействия на ответника, а не на незаконосъобразни актове. Поддържа се, че нарушените разпоредби от правото на ЕС са с директен ефект. Ищецът моли да бъдат уважени исквете му за посочените суми, както и да му бъдат присъдени направените по делото разноски.

В съдебно заседание ищецът не се явява и не се представлява.

Ответникът – Българска народна банка /БНБ/, оспорва исквете като недопустими неоснователни и недоказани с аргументи, изложени в писмен отговор на исковата молба, поддържани и в представени писмени. Моли същите да бъдат отхвърлени.

Относно недопустимостта на исквете се позовава на изтекла погасителна давност съгласно чл. 111, б. „в“ от ЗЗД предвид това, че ищецът претендира мораторна лихва, както и на изтекла погасителна давност по чл. 110 ЗЗД, към датата на подаване на исковата молба - 05. 12. 2017 г. Счита, че действащото към исковия период законодателство – национално и европейско, не възлагат задължения на БНБ да обявява неналичност на депозити, поради което липсва законоустановено задължение, съответно и компетентност на ответника за това. По основателността на иска ответникът се позовава на липсата на национална правна норма, която да предоставя компетентност на БНБ да издава актове, с които обявява неналичност на влогове, като цитира съдебна практика на СЕС по дело C-571 / 16 в смисъл, че компетентният орган следва да бъде определен от държавите-членки. Поддържа се, че към исковия период не е действал редът по Директива 2009 / 14 / ЕО поради липса на транспониране в националното право, което е направено едва през август 2015 г. Отделно от това, се излагат аргументи, че в ЗБНБ и ЗКИ се урежда отношенията между БНБ и кредитните институции, а не между БНБ и вложители в тях, поради което това правоотношение не е административно. Ответникът поддържа, че не са налице и доказани вреди от ищеца под формата на претърпени загуби или пропуснати ползи, още повече че банката е начислявала възнаградителна лихва през целия период до изплащане на депозитите на ищеца. Освен това последният не бил отправил покана до Фонда или [фирма] да му заплати сумата по влога, за да възникне задължение за лихва за забава. Оспорва се и наличието на причинно-следствена връзка поради това, че съгласно приложимото българско и европейско законодателство изплащането на гарантирания размер на депозитите от ФГВБ е обусловено от действията на последния, което обстоятелство прекъсва пряката причинна връзка с претендираното незаконосъобразно поведение на БНБ.

По втория иск по същество се излагат възражения, че разпоредбите на чл. 63-65 от ДФЕС и чл. 1 от ЕКПЧОС, на които се позовава ищецът, не възлагат задължения на отделни органи, а на държавите-членки, и в този смисъл липсва и такова в тежест на БНБ, което да не е изпълнено. Не е нарушено правото на собственост на ищеца, който през целия период е имал вземане към [фирма], олихвявано съобразно чл. 119 ЗКИ. Ответникът се позовава на ал. 2 на чл. 1 от ЕКПЧОС, съгласно която е допустимо известни временни ограничения на правото на собственост, обосновани с обществен интерес. По отношение на твърдяното в исковата молба бездействие за осъществяване

на банков надзор ответникът изразява становище, че не се сочи конкретното действие, което да е вменено на БНБ и да не е изпълнено. Твърди се още, че за ангажиране на отговорността на БНБ следва да се докаже умишъл съгласно нормата на чл. 79, ал. 8 от ЗБНБ. На следващо място, ответникът счита, че липсва вредоносен резултат, тъй като е безспорно, че салдото по сметката на ищеца служебно е включено в списъка на вземанията в производството по З.. Излагат се твърдения за недопустимост на искането за удовлетворение на вземането по реда на ЗОДОВ поради наличието на специален ред по З..

Моли да бъдат оставени без уважение предявените иски като неоснователни и недоказани.

Ответникът се представлява в съдебно заседание от юрк. С., който поддържа становището за неоснователност на исковите с аргументите, изложени в писмения отговор. Претендира разноски по делото – юрисконсултско възнаграждение и платен депозит за вещо лице.

Прокурор от Софийска градска прокуратура изразява становище за неоснователност на исковите. Счита, че не са доказани незаконосъобразни действия на служители на БНБ.

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД С.-ГРАД след като обсъди доводите на страните и прецени представените по делото доказателства, приема за установено от фактическа страна следното:

Установява се, че е сключен Рамков договор за платежни услуги за потребители /физически лица/ от 18. 12. 2012 г. между [фирма] / [фирма]/ и И. Л. Г. /като потребител/ за изпълнение на отделни или поредица от платежни операции, както и водене на платежни сметки, открити по искане на потребителя. Договорът е безсрочен съгласно чл. 3 от същия.

Съгласно представено по делото писмо от [фирма] (в несъстоятелност) – 201, салдото по сметката на ищеца към 20. 06. 2014 г. е било 161 529,32 евро.

Видно от Протокол № 11 от 20. 06. 2014 г. на заседание на Управителния съвет /УС/ на БНБ е подложено на гласуване прилагането на надзорна мярка спрямо [фирма] по получено писмено уведомление от ръководството на [фирма]. В прессъобщение на БНБ от 20. 06. 2014 г. е посочено, че с писмото [фирма] уведомява БНБ за изчерпване на ликвидността и преустановяване на разплащанията, както и на всички видове банкови операции. С оглед на това на основание чл.115, ал.2, т.2 и т.3 от Закона за кредитните институции /ЗКИ/, УС на БНБ е приел Решение № 73, изм. и допълнено с Решение № 74 / 22. 06. 2014 г., с което [фирма] е поставена под специален надзор за срок от три месеца. През този период е спряно изпълнението на всички задължения на [фирма] към вложителите, дейността на банката е ограничена, като е забранено извършването на всички дейности съгласно банковата лицензия; отстранени са от длъжност членовете на УС и членовете на НС на [фирма], назначени са квестори от БНБ.

На 30. 06. 2014 г. УС на БНБ приема решение № 82 да бъдат намалени лихвените проценти по депозитите на [фирма] до средния пазарен размер за банковата система по видове, матуритет и валути съобразно приложение към решението.

На 31. 07. 2014 г. УС на БНБ приема решение № 94, с което приема доклад за текущото състояние на [фирма], представен от квесторите и на основание чл. 107, ал. 3 от ЗКИ издава задължителни предписания на квесторите, между които следните: да създадат специален екип, който в срок до 15. 09. 2014 г. да организира подготовката

на кредитните досиета за целите на одиторската оценка и да подпомага квесторите в управлението на взаимоотношенията с кредитополучателите, включително и за предприемане на необходимите действия спрямо длъжници, които не осигуряват редовно обслужване на своите задължения към банката; да сключат допълнителни договори с одиторски фирми за цялостна оценка на активите на банката, която да бъде осъществена в срок до 20 .10. 2014 г.

В прессъобщение от 31. 07. 2014 г. на БНБ е оповестено, че съгласно представен доклад за текущото състояние на банката, изготвен от назначените квестори, финансовият резултат на банката към 30. 06. 2014 г. е загуба в размер на 65,3 млн. лв. и се дължи изцяло на начислените през месеца разходи за обезценки на кредитния портфейл. Отбелязва се, че тези разходи за обезценки са определени по съществуващите в [фирма] процедури за прилагане на вътрешните правила на банката, които не осигуряват пълно съответствие с изискванията на Международните стандарти за финансова отчетност.

Представено е копие на писмо от 01. 08. 2014 г. от представляващ Европейската комисия, с което се изразява становище, че следва бързо да се намери решение на създалата се „изключително тревожна“ ситуация с [фирма] и да се осигури защита на вложителите и достъпа им до техните депозити. Направена е следната констатация с оглед на това, че повече от 30 дни вложителите в банката имат пълна липса на достъп до депозитите си - „дискрецията, с която разполагат компетентните органи в това отношение, съществува в определени граници /цитира се чл. 10, пар. 1, във вр. с чл. 1, пар. 3, б. „i“ от Директива 1994/2009/, които според информацията... изглежда са надхвърлени“.

Въпреки това на 16. 09. 2014 г. УС на БНБ взема решение № 114 за удължаване срока на специален надзор над [фирма] с още два месеца, съответно до 20 ноември 2014 г., с мотиви, че не са отпаднали основанията за това – [фирма] няма достатъчна ликвидност да изпълнява задълженията си към вложителите, и указва на квесторите най-късно до 20. 10. 2014 г. да внесат в БНБ цялостна оценка на активите на банката, извършена от трите одиторски компании, посочени в мотивите на решението, както и до 31. 10. 2014 г. да представят в БНБ отчет за капиталовата адекватност на [фирма] на база изготвената пълна оценка на активите и след извършване на съответните счетоводни операции въз основа на нея.

Съгласно съобщение на Европейската комисия от 25. 09. 2014 г. (стр. 97) се открива процедура за нарушение срещу Република България за неправилно транспониране на член 1, параграф 3 и чл. 10, параграф 1 от Директива 94 / 19 / ЕО, както и за неспазване на принципа за свободно движение на капитали съгласно чл. 63 от ДФЕС. В същото е посочено, че са нарушени горните разпоредби и че „неналичността на депозитите е достатъчна, за да се задейства схемата за гарантиране на депозити“, а „в разглеждания случай депозитите са неналични от три месеца“. Също така сочи се, че „съгласно общите принципи на правото на ЕС националните органи са длъжни да прилагат Директивата дори при наличието на противоречащи разпоредби в националното право“. Предоставен е срок за отговор до 15. 10. 2014 г.

В този смисъл е изпратена препоръка към БНБ и ФГВБ от Европейския банков орган от 17. 10. 2014 г., съгласно която с преустановяване на всички задължения на [фирма] и ТБ [фирма] от 20. 06. 2014 г. БНБ е направила депозитите неналични по смисъла на чл. 1, пар. 3, б. „i“ от Директива 94 / 19 / ЕО при вземането на решение по чл. 115, ал. 1 от ЗКИ на основание чл. 115, ал. 2, т. 2 и 3 ЗКИ. В тази връзка е

представена разпечатка на прессъобщение на БНБ от 22. 10. 2014 г., съгласно което националното законодателство предвижда изплащане на депозитите от ФГВБ единствено след отнемане на лиценза на банката, като не предвижда правомощие на БНБ или друг държавен орган да обяви неналичност на депозити по причина, че чл. 1, пар. 3 буква „i“ от Директива 94 / 19 / ЕО не е въведена в българското законодателство. От друга страна, се сочи, че това може да бъде направено единствено от българския парламент. Съобщението завършва с уверението, че препоръките, издавани от ЕБО нямат задължителен и правно обвързващ характер.

С Решение № 138 от 06. 11. 2014 г., на основание чл. 103, ал. 1, т. 1 от ЗКИ, вр. чл. 62, буква „a“ и чл. 63, буква „в“ от Регламент /ЕС/ № 575/2013, чл. 103, ал. 2, т. 25, чл. 103, ал. 4 и чл. 151, ал. 1 - 3 от ЗКИ, УС на БНБ отнема лиценза за извършване на банкова дейност на [фирма]. Съгласно същото решение на основание чл. 9, ал. 1 от Закона за банковата несъстоятелност /З./ следва да бъде подадено искане до компетентния съд за откриване на производство по несъстоятелност на [фирма] и да бъде уведомен на основание чл. 9, ал. 6 от З. Фондът за гарантиране на влоговете в банките за подаденото искане до компетентния съд за откриване на производство по несъстоятелност на [фирма], с цел извършване на подготвителни действия за назначаване на синдик. Изложени са мотиви, че въз основа на представените на 01. 11. 2014 г. финансови и надзорни отчети на [фирма] към 30. 09. 2014 г. УС на БНБ установява отрицателна стойност на собствения капитал на банката в размер на минус 3 745 313 хил. лева, определен съгласно Регламент /ЕС/ № 575/2013 г., както и че банката не отговаря на капиталовите изисквания съгласно същия.

Съгласно прессъобщение от 06. 11. 2014 г. БНБ оповестява резултатите от извършените проверки на финансовото състояние на банката от назначените одиторски фирми – [фирма], [фирма] и [фирма], като анализът им съгласно съобщението се основава на приложимите международни стандарти за финансова отчетност, въз основа на отчетените по регистрите на банката към 30. 06. 2014 г. активи и банкови гаранции с отразяване на всички съществени събития до 30. 09. 2014 г., които са оказали влияние върху анализа. Заключение е за необходимост от обезценка на активи на [фирма] в общ размер от 4222 млн. лв. Успоредно с този преглед е извършена проверка на място от екип от инспектори от Управление „Б. надзор“ на БНБ. Съгласно представения доклад от надзорната инспекция на [фирма] е направено заключение, че ръководните органи на банката са прилагали порочни банкови и бизнес практики, като са представяли неверни и подвеждащи финансови надзорни отчети, която констатация съвпада с направените в доклада на трите одиторски компании. В същото съобщение е оповестено, че в изпълнение на Решение № 133 на УС на БНБ квесторите на [фирма] са внесли в БНБ финансови и надзорни отчети към 30. 06. 2014 г., съгласно които е установена отрицателна стойност на собствения капитал на банката в размер на минус 3 745 313 хил. лв., както и че банката не отговаря на капиталовите изисквания.

С Решение № 664 / 22. 04. 2015 г. на Софийски градски съд по т. д. № 7549 / 2014 г. е обявена неплатежоспособността на [фирма] с начална дата 06. 11. 2014 г. С решение № 1443 / 03. 07. 2015 г. по т. д. № 2216 / 2015 г., Софийският апелативен съд е отменил Решение № 664 / 22. 04. 2015 г. на СГС в частта относно началната дата на неплатежоспособността, като е определил за такава 20. 06. 2014 г., по съображения, че състоянието на неадекватност на собствения капитал на [фирма] не е настъпило към момента на отразяване на коригираните стойности в изготвените от квесторите отчети

към 30. 09. 2014 г., а е било факт преди този момент.

С решение № 61 от 18. 11. 2014 г. на УС на ФГВБ е приет проектът на тристранния договор между ФГВБ, квесторите на [фирма] и обслужващите банки; определени са девет обслужващи банки и начална дата за изплащане на гарантираните влогове в [фирма] – 04. 12. 2014 г.

Съгласно представено по делото писмо от [фирма] от 29. 06. 2021 г. на 06. 11. 2014 г. за ищеца е изпратена информация към ФГВБ за изплащане на сумата от 196 000 лв., представляваща главница и лихви, като не може да се установи каква част представлява главница и каква лихви. Вземането на Г. над този размер – 135 431,01 лв. е включено под № 3230 в списъка по чл. 66, ал. 7, т. 1 от З. на приетите от синдика на [фирма] вземания, по които не са направени възражения. Съгласно предоставената информация, вземане в размер на 15 306,04 лв. е изплатено на ищеца на 15. 05. 2019 г., вземане в размер на 11 729,23 лв. е изплатено на ищеца на 20. 10. 2020 г., а вземане в размер на 6 917 лв. е изплатено на 30. 03. 2021 г.

По делото е назначена съдебно-счетоводна експертиза /ССЧЕ/, заключението на която е прието от страните без оспорване и се кредитира от съда като компетентно изготвено и обективно, доколкото няма основания да се смята, че вещото лице е заинтересовано от изхода на делото. Заключението дава пълен, точен и обоснован отговор на поставените въпроси, основан на анализ на представените по делото доказателства. От същото се установява, че към 20. 06. 2014 г. наличността по сметката на ищцата в [фирма] е в размер на 161 529,32 евро. Посочено е, че сумата от 196 000 лв., която е изплатена от ФГВБ, включва главница и лихви към 06. 11. 2014 г. Вещото лице е направило изчисления, че законната лихва върху сумата от 196 000 лв. за периода 26. 07. 2014 г. – 06. 11. 2014 г. е в размер 5 679,21 лв.

При така установените факти, АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД С.-ГРАД обосновава следните правни изводи:

По допустимостта на исковете:

По първия иск във връзка с позоваването на изтекла 3-годишна погасителна давност по отношение на претендираното обезщетение, следва да бъде отговорено какъв е характерът на същото. Предвидената в чл. 111, б. „в“ от ЗЗД 3-годишна погасителна давност касае вземанията за наем, за лихви и за други периодични плащания. В случая въз основа на обстоятелствата, заявени с исковата молба, следва извод, че вредите, които ищецът претендира да са настъпили, са в резултат от незаконосъобразно бездействие на администрацията, тоест техният характер е произведен на деликтната отговорност по чл. 45 и сл. от ЗЗД. Макар за измерител на вредите да е приета законната мораторна лихва, това не променя характера на претенцията на обезщетение, поради което в случая не е приложима 3-годишна погасителна давност, а общата такава, уредена в чл. 110 ЗЗД, от 5 години. Видно от датата на подаване на исковата молба – 04. 12. 2017 г. (независимо, че вх. № в АССГ е от 05. 12. 2017 г., е налице товарителница –стр. 28, от която е видно е че писмото е пуснато чрез пощенски оператор на 04. 12. 2017 г.), исковата претенция за периода 30. 06. 2014 г. – 04. 12. 2014 г. не е погасена по давност.

В тази връзка съдът съобразява т. 4 от диспозитива на Тълкувателно решение № 3 от 22. 04. 2005 г. по тълк.гр.дело № 3 от 2004 г. на ОСГТК на ВКС, съгласно която „при незаконни актове на администрацията началният момент на забавата и съответно на дължимостта на законната лихва върху сумата на обезщетението, както и началният момент на погасителната давност за предявяване на иска за неговото заплащане е

влизане в сила на решението, с което се отменят унищожаемите административни актове, при нищожните - това е моментът на тяхното издаване, а за *незаконни действия или бездействия на административните органи - от момента на преустановяването им*“, в частта относно незаконни бездействия на администрацията. В настоящия случай действието, което е следвало да бъде извършено, както се твърди с исковата молба – да бъдат обявени за неналични депозитите, безспорно е извършено с приемане на решение от 06. 11. 2014 г. за отнемане на лиценза на [фирма] поради неплатежоспособност, следователно това е началната дата на погасителния давностен срок за предявяване на исковете, а крайната, на която изтича давността, е 06. 11. 2019 г. Исковата молба е подадена на 04. 12. 2017 г., преди да изтече предвидената в чл. 110 ЗЗД 5-годишна погасителна давност за предявяване на исковата претенция.

По същите съображения не е изтекла погасителната давност и по втория иск. Във връзка с възраженията, че той е недопустим, тъй като е предвиден специален ред в З., следва да се отбележи, че негов предмет е претенция за обезщетение за вреди, а не за удовлетворяване на кредитора-вложител в [фирма] за вземането му, което надхвърля гарантирания размер от 196 000 лв. Производството по специалния закон урежда отношенията между банката в несъстоятелност и нейните кредитори, сред които и вложителите. Обезщетяването на вреди, в случая настъпили в резултат от административна дейност, е предвидено в чл. 203 АПК и Закона за отговорността на държавата и общините за вреди /ЗОДОВ/. Поради изложеното искът е допустим за разглеждане от административния съд на основание чл. 1, ал. 2 ЗОДОВ.

По възраженията за ненадлежна легитимация на ответника в процеса са изложени мотиви по-долу в изложението.

По основателността на първия иск:

Исковата претенция е насочена срещу БНБ на основание чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ. Фактическият състав на отговорността на държавата за вреди включва няколко елемента, които следва да бъдат установени кумулативно за уважаване на иска, а именно - претърпени вреди, незаконосъобразно действие или бездействие на орган на държавна власт или длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност, както и пряка причинно-следствена връзка между вредите и поведението на администрацията.

Съгласно заявеното с исковата молба ищецът е претърпял имуществени вреди, възникнали в резултат от забавеното изплащане на сумата от 196 000 лв. от Фонда за гарантиране на влоговете в банките /ФГВБ/ в резултат от незаконосъобразно /в нарушение на нормативни актове на ЕС с директен ефект/ бездействие на БНБ да обяви депозитите в [фирма] за неналични и да започне изплащане от Фонда за гарантиране на влоговете в банките /ФГВБ/ съобразно със сроковете предвидени в Директива 94 / 19 / ЕО, изменена с Директива 2009 / 14 / ЕО.

Искът с основание претърпени вреди от граждани в резултат от незаконосъобразна административна дейност е допустим с оглед предвидената в чл. 7 от КРБ отговорност на държавата, намерила конкретна уредба в чл. 203 и сл. от АПК и в Закона за отговорността на държавата и общините за вреди. Същата е производна на деликтната такава, но е обективна и за уважаване на иска е достатъчно да бъде доказано от ищеца, че е претърпял вреди, техния размер и причинно-следствената им връзка с незаконосъобразни действия/бездействия на държавни органи и длъжностни лица.

Възможност за обезщетяване на вредите, нанесени на граждани от държавни органи при нарушаване на правото на ЕС, е предвидена в европейското законодателство. Съгласно чл. 4, § 3 от Договора за Европейския съюз по силата на принципа на лоялното сътрудничество Съюзът и държавите членки, при пълно взаимно зачитане, си съдействат при изпълнението на задачите, произтичащи от Договорите. Държавите-членки вземат всички общи или специални мерки, необходими за гарантиране на изпълнение на задълженията, произтичащи от Договорите или от актовете на институциите на Съюза, съдействат на Съюза при изпълнението на неговите задачи и се въздържат от всякакви мерки, които биха могли да застрашат постигането на целите на Съюза. Цитираната разпоредба на ДЕС не регламентира иска за ангажиране отговорността на държавата за нарушаване на правото на ЕС, но материалноправните му предпоставки са изведени ясно в практиката на СЕС, който приема, че принципът на извъндоговорната отговорност на държавите-членки за нарушение на правото на ЕС е присъщ на системата на Договорите, на които се основава Съюзът.

Правото на ЕС не предвижда процесуалните правила и компетентния национален съд за разглеждане на такива спорове, а предоставя това правомощие на държавите-членки в съответствие с принципа на процесуална автономия, ограничени от принципите на равностойност и ефективност. Правото на достъп до съд и на ефективна съдебна защита са закрепени в чл. 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз, приложим по отношение на споровете, свързани с правния порядък на Съюза. Макар определянето на компетентните юрисдикции и на процесуалния ред за предявяване на иск за отговорност на държавата на основание нарушение на правото на Съюза да попада в обхвата на процесуалната автономия на държавите членки, те са длъжни да отстранят по реда на националното право последиците от причинените от държавата вреди, при това при спазване на принципите на ефективност, налагащ националните процесуални правила да гарантират ефективна защита на предоставените от общностното право права, и на равностойност, изискващ националното право да предостави на всеки основан на общностна разпоредба иск процесуално третиране, което да е поне толкова благоприятно, колкото е благоприятно третирането, предвидено за сходни искове, основани на вътрешното право.

Правото на ЕС предвижда също, че задължението за поправянето на вредите съществува във всички хипотези на нарушаването му от държава-членка, при това независимо кой е публичният орган, извършил нарушението, и кой е публичният орган, който съгласно правото на съответната държава по принцип носи отговорност за поправянето на вредите. Изискванията за прилагане на отговорността на държавата за вреди, причинени на частноправни субекти вследствие нарушение на правото на ЕС, принципно не трябва да се различават от тези, които уреждат отговорността на Съюза, при сравними обстоятелства.

В мотивите на решение на СЕС по дело C-571 / 2016 г. /т. 92 - 94/ е посочено, че „съгласно постоянната съдебна практика принципът на отговорност на държавата за вреди, причинени на частноправните субекти от нарушения на правото на Съюза, които се считат за извършени от държавата, е присъщ на системата на договорите, на които се основава Съюзът /решение от 26 януари 2010 г., Т. U. у S. G., C-118/08, EU:C:2010:39, т. 29 и цитираната съдебна практика/. Така всяка от държавите членки е длъжна да се увери, че частноправните субекти ще бъдат обезщетени за вредите,

които им причинява неспазването на правото на Съюза, при това независимо кой е публичният орган, извършил нарушението, и кой е публичният орган, който съгласно правото на съответната държава членка носи отговорност за поправянето на вредите /решение от 25 ноември 2010 г., ФуЯ, С-429/09, EU:C:2010:717, т. 46 и цитираната съдебна практика/. Освен това, що се отнася до условията за ангажиране на отговорността на държавата за вреди, причинени на частноправни субекти от нарушения на правото на Съюза, които се считат за извършени от държавата, Съдът многократно е приемал, че *увредените частноправни субекти имат право на обезщетение при наличието на три условия, а именно предмет на нарушената правна норма на Съюза да е предоставянето на права на частноправните субекти, нарушението на нормата да е достатъчно съществено и да съществува пряка причинно-следствена връзка между нарушението и претърпяната от частноправните субекти вреда* /решение от 28 юли 2016 г., Томблъовб, С-168/15, EU:C:2016:602, т. 22 и цитираната съдебна практика/“.

Не се споделя от съда становището на ответника, че искът е неоснователен предвид задължителното тълкуване, дадено с т. 1 от диспозитива на решение от 25. 03. 2021 г. по С-501 / 18, а именно: „Член 7, параграф 6 от Директива 94 / 19 / ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 година относно схемите за гарантиране на депозити, изменена с Директива 2009 / 14 / ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 година, трябва да се тълкува в смисъл, че предвиденото в него право на вложителя да получи компенсация обхваща единствено изплащането от схемата за гарантиране на депозитите на неналичните депозити на този вложител до размера, определен в член 7, параграф 1а от тази директива, изменена с Директива 2009 / 14, след като компетентният национален орган установи неналичността на държаните от съответната кредитна институция депозити в съответствие с член 1, точка 3, подточка i) от посочената директива, изменена с Директива 2009 / 14, поради което член 7, параграф 6 от същата директива, изменена с Директива 2009 / 14, не дава основание да се счита, че посоченият вложител има право на обезщетение за вредата, причинена поради забавеното изплащане на гарантирания размер на всички негови депозити или поради недостатъчния надзор от страна на националните компетентни органи над кредитната институция, чиито депозити са станали неналични.“. Така постановеното от СЕС не обуславя извод за липса на правна възможност за вложителите да претендират обезщетение за вреди, причинени поради забавено изплащане на гарантирания размер от депозитите им. Съобразно т. 58 от решението, целите, преследвани с Директива 94 / 19 / ЕО, в който контекст се вписва член 7, параграф 6 от нея, следва, че предвиденото в тази разпоредба „право на компенсация“, чиито размер е определен в член 7, параграф 1а, а условията на изплащане — уточнени в член 10, параграф 1 от тази директива, се отнася единствено до вземането от схемата за гарантиране на депозитите, на надлежно проверените вземания на вложителите, когато компетентните органи са установили в съответствие с член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 неналичността на депозитите, държани от съответната кредитна институция. Следователно, СЕС тълкува по категоричен начин приложението на член 7, параграф 6 от Директива 94 / 19, но не отрича правото на вложителите на обезщетение за реално настъпили вреди в резултат на забавено изплащане на гарантирания размер на депозитите. Напротив, съгласно т. 97 от същото решение, *при всички положения фактът, че не е установена неналичността на депозитите по смисъла на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, може да представлява*

достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза и да позволи ангажирането на отговорността на държава членка за нарушение на правото на Съюза, като Съдът се позовава на решението по дело С -571 / 16, т. 115. В решение по дело С-571 / 16 /т.117/ и в решение по дело С-501 / 18 /т. 63/ СЕС последователно постановява, че чл. 1, пар. 3, б. i) от Директива 94 / 19 е норма с директен ефект и нарушението ѝ може да обоснове ангажиране на отговорността на държавата за вреди от неизпълнението ѝ. Така и според т. 86 от решение по дело С-501 / 18, член 1, пар. 3, б. i) от Директива 94 / 19 — освен че има директен ефект и представлява правна норма, целяща да се предоставят права, които да позволят на вложителите да предявяват обезщетителни искове за вредите от забавеното изплащане на техните депозити в нарушение на тази разпоредба — налага на компетентния орган по смисъла на член 4, пар. 2, б. iii) от Регламент № 1093 / 2010 безусловно и достатъчно точно задължение. Противното становище противоречи на чл. 4, §3 ДЕС, както и на принципа на отговорност на държавата за вреди, причинени на частноправните субекти от нарушения на правото на Съюза, които се считат за извършени от държавата, присъщ на системата на Договорите, на които се основава Съюзът, съгласно практиката на СЕС, в т.ч. и съгласно т. 113 от решението по дело 501 / 18.

Относно твърдението за нарушение на правото на ЕС:

Действащото към исковия период национално законодателство предвижда, че изплащане на суми от ФГВБ започва не по-късно от 20 работни дни от датата на решението на БНБ за отнемане на лицензията за банкова дейност на търговската банка – чл. 23, ал. 5 от Закона за гарантиране на влоговете в банките /отм./.

В Директива 94 / 19 / ЕО е предвиден ред за гарантиране на депозитите на вложителите в търговски банки до размер от 100 000 евро /съгласно чл. 7/, в чл. 10 е предвиден редът за изплащане на сумите по схемите за гарантиране на депозити. Съгласно чл. 10, пар. 1 от Директива 94 / 19 / ЕО, изм. с чл. 1, пар. 6 от Директива 2009 / 14 / ЕО, като предвижда, че „схемите за гарантиране на депозити трябва да са в състояние да изплащат надлежно проверените искания на вложителите по отношение на неналични депозити в рамките на 20 работни дни от датата, на която компетентните органи извършат установяване, както е посочено в член 1, параграф 3, подточка i), или съдебният орган постанови решение, както е посочено в член 1, параграф 3, подточка ii). Този срок включва събирането и предоставянето на точни данни относно вложителите и депозитите, които са необходими за проверка на исканията. При изключителни обстоятелства дадена схема за гарантиране на депозити може да се обърне към компетентните органи за удължаване на срока. Такова удължаване не надвишава 10 работни дни“.

Легална дефиниция на понятието „неналичен депозит“ се намира в чл.1, пар. 3 от Директивата, съгласно който това е депозит, който е дължим и платим, но не е бил платен от кредитна институция, съгласно правните и договорни условия, приложими към него, когато: i) съответните компетентни органи са установили, че по тяхно виждане съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи. Чл. 1, пар. 3, подточка „i“, ал. 2 предвижда, че при установяването на обстоятелства, обуславящи неналичността на депозити, „компетентните органи установяват това колкото е възможно по-скоро и във всеки случай не по-късно от пет работни дни след като са се уверили за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила

депозити, които са дължими и изискуеми“.

Действително в националната правна уредба липсва аналогична разпоредба. Директива 94 / 14 / ЕО, изменена с Директива 2009 / 19 / ЕО не са транспонирани в националното законодателство към исковия период. Законът за гарантиране на влоговете в банките, с който е транспонирана Директива 2014 / 49 / ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 година относно схемите за гарантиране на депозити, е обн. в ДВ. бр.62 от 14 август 2015 г., влязъл в сила на 14. 08. 2015 г.

В действащото към исковия период законодателство – Закон за гарантиране на влоговете в банките от 1998 г., обн. ДВ. бр.49 от 29 април 1998г., в чл. 23 е разписан редът за изплащане на суми по гарантираните влогове, като единствената предвидена предпоставка, представляваща основание за започване на тази процедура, е отнемане на издадената лицензия на банката за банкова дейност – „фондът изплаща задължения на съответната банка към нейни вложители до гарантираните размери, когато Българската народна банка е отнела издадената лицензия за банкова дейност на търговската банка“. Основанието – установяване от компетентния орган, че влоговете са неналични по смисъла на чл. 1, пар. 3, подточка „i“ от Директива 94 / 14 / ЕО е въведено за пръв път с приемане на горепосочения Закон за гарантиране на влоговете в банките, обн. ДВ. бр.62 от 14 август 2015 г., влязъл в сила на 14. 08. 2015 г.

Във връзка със спора по делото следва да бъде съобразено, че даденото от СЕС тълкуване на разпоредбите на член 1, пар. 3 и член 10, параграф 1 от Директива 94 / 19 / ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 година относно схемите за гарантиране на депозити, изменена с Директива 2009 / 14 / ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 г., е в смисъл, че не се допуска, от една страна, национално законодателство, съгласно което установяването на неналичността на депозитите зависи от неплатежоспособността на кредитната институция и от отнемането на нейния банков лиценз, и от друга страна, отклоняване от предвидените от тези разпоредби срокове за установяване на неналичността и за изплащане на депозитите по съображение, че е необходимо кредитната институция да бъде поставена под специален надзор. На следващо място, прието е, че неналичността на депозитите по смисъла на тази разпоредба трябва да се установи с изричен акт на компетентния национален орган и не може да бъде извеждана от други актове, като решението на Българската народна банка, с което „Корпоративна търговска банка“ е поставена под специален надзор, нито презумирана въз основа на обстоятелства като тези в главното производство. Изложени са мотиви, че с цел банкова сигурност и защита на вложителите за това следва да бъде издаден нарочен акт, който изрично и ясно да обявява депозитите за неналични, така че това да бъде известно на вложителите и да се задейства процедурата по чл. 10, пар. 1 от Директива 94 / 19 / ЕО. Съгласно изложеното е безспорно, че е налице противоречие между националната и европейската уредба на условията за изплащане на гарантирания размер на влоговете в банките.

В тази връзка с диспозитива на Решение от 04. 10. 2018 г. на СЕС по дело C-571 / 16 в т. 4 и т. 5 съдът приема следното: „Член 1, точка 3, подточка „i“ от Директива 94 / 19 / ЕО, изменена с Директива 2009/14, има директен ефект и представлява правна норма, целяща да се предоставят на частноправните субекти права, които да позволят на вложителите да предявяват иски за обезщетяване за вредите от късното изплащане на депозитите. Запитващата юрисдикция е тази, която трябва да провери,

от една страна, дали фактът, че неналичността на депозитите не е установена в срока от пет работни дни, предвиден в тази разпоредба, въпреки че са били изпълнени ясно посочените в същата условия, съставлява, при обстоятелствата в главното производство, достатъчно съществено нарушение по смисъла на правото на Съюза, и от друга страна, дали съществува пряка причинно-следствена връзка между това нарушение и вредите, претърпени от вложител като г-н Н. К.“.

В тази връзка следва да бъде отбелязано, че от т.49, т.50 и т.51 на решението по дело С-571/16 на СЕС и от текста на чл.1, точка 3, подточка i), първа алинея от Директива 94/19 изрично следва, че необходимо и достатъчно условие, за да се установи неналичността на депозит, който е дължим и платим, е по виждане на компетентния орган дадена кредитна институция да изглежда неспособна за момента по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и да не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи. Освен това член 1, точка 3, подточка i), втора алинея уточнява, че посочените компетентни органи трябва да установят това „колкото е възможно по-скоро“ и „не по-късно от пет работни дни, след като са се уверили за пръв път, че съответната кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми“. Изрично е посочено, че изискуемият от чл.1, § 3, подточка i), ал.2 от Директива 94 / 19 / ЕО срок от 5 работни дни съгласно решение на СЕС по дело С-571 / 16 е императивен и никаква възможност за отклоняване от него не е предвидена, с оглед изискването за бързина, както и че този срок не може да бъде обвързван с неплатежоспособността на банковата институция или с отнемането на банковия ѝ лиценз, от една страна, и от друга – не е допустимо отклонение от него с аргумент, че кредитната институция следва да бъде поставена под специален надзор.

По делото е безспорно, че с Решение № 73 от 20. 06. 2014 г. [фирма] е поставена под специален надзор поради това, че „ликвидните активи на банката към 20. 06. 2014 г. не са достатъчни, за да може банката да изпълнява задълженията си в деня на тяхната изискуемост“ и поради „неспособността да се справят с възникналата ситуация“. Съгласно мотивите на решението към тази дата БНБ е направила констатация, че [фирма] изглежда неспособна за момента по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплаща дължимите и изискуеми депозити и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи, т.е. направила е констатацията, че депозитите са неналични по смисъла на чл.1, пар.3, подточка i) от Директива 94 / 19. Следователно, още към 20. 06. 2014 г. БНБ е получила необходимата информация, въз основа на която е направила извод, че финансовото състояние на банката е такова, че в близко време няма да може да изпълнява задълженията си към вложителите. Нещо повече, на същата дата са спрени всички плащания и банкови операции, което обстоятелство е достатъчно да бъде направен извод, че банката не е в състояние да изпълнява задълженията си към вложителите, което покрива дефиницията за „неналични депозити“. С оглед на това следвало е компетентният орган да задейства механизма по чл. 1, пар. 3, б. „i“ и да обяви депозитите в [фирма] за неналични в 5-дневен срок /броим в работни дни/ със съответните последици. Този срок изтича на 27. 06. 2014 г. включително /петък/. Следователно, считано от 30. 06. 2014 г. е следвало да влезе в сила производство по чл. 10, пар. 1 от Директивата за изплащане на сумите по депозитите от Фонда за гарантиране на влоговете в банките. Съгласно последната разпоредба „схемите за гарантиране на депозити трябва да са в състояние да изплащат надлежно проверените

искания на вложителите по отношение на неналични депозити в рамките на 20 работни дни от датата, на която компетентните органи извършат установяване, както е посочено в член 1, параграф 3, подточка i), или съдебният орган постанови решение, както е посочено в член 1, параграф 3, подточка ii). Този срок включва събирането и предоставянето на точни данни относно вложителите и депозитите, които са необходими за проверка на исканията“. С оглед на фактите по делото, срокът изтича на 25. 07. 2014 г. и изплащането от Фонда е следвало да започне.

С оглед задължителната и директно приложима в Република България разпоредба на чл. 1, параграф 3, б. „i“ от Директива 94 / 19 / ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 /Директивата/ БНБ в качеството си на надзорен по отношение на [фирма] орган е дължал активно действие, изразяващо се в преценка и обявяване на депозитите в [фирма] за “неналични депозити“, от който момент текаат и императивните срокове, разписани в Директивата, за изплащането им в гарантираните от същата размери. В случая е налице незаконосъобразно бездействие да се изпълни дефинирано в норма на ЕС с пряко приложение и ползващата се с директен ефект - чл. 1, параграф 3, подточка „i“ от Директивата, задължение на БНБ по обявяване неналичност на депозитите в [фирма]. Още на 20. 06. 2014г. /датата, на която БНБ е поставила [фирма] под специален надзор/ ответникът се позовава на изчерпване на ликвидните средства на „Корпоративна търговска банка“, т.е. още на тази дата БНБ е следвало да обяви неналичност на депозитите. Следва да бъде подчертано, че именно това е и обявената дата на неплатежоспособността на [фирма] съгласно горепосоченото решение на Софийския апелативен съд.

С оглед на гореизложеното съдът съобразява приетото с т. 2 от диспозитива на решение на СЕС по дело С-571 / 16, съгласно който „член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, изменена с Директива 2009/14, трябва да се тълкува в смисъл, че неналичността на депозитите по смисъла на тази разпоредба трябва да се установи с изричен акт на компетентния национален орган и не може да бъде извеждана от други актове, като решението на Българската народна банка, с което Корпоративна търговска банка е поставена под специален надзор, нито презумирана въз основа на обстоятелства като тези в главното производство“. С оглед на това компетентният национален орган дължи активно поведение – издаване на изричен акт, с който да бъде обявена неналичността на депозитите в банката.

С оглед на изложеното при констатираното противоречие между националната уредба относно условията на изплащане на гарантирания размер на депозитите в банки и предвидения такъв в Директива 94 / 19 / ЕО, изм. с Директива 2009 / 14 / ЕО, компетентният национален орган е следвало да приложи втория.

Поради изложеното съдът намира за безспорно нарушението на чл. 1, пар. 3, б. „i“ от Директива 94 / 19/ ЕО, изразяващо се в неизпълнение на задължението на БНБ да издаде в срок до 5 работни дни, считано от датата на установяване на съответните гореописани обстоятелства, изричен акт за обявяване на депозитите в [фирма] за неналични.

В тази връзка съдът съобразява и т. 97 от мотивите на решение по дело С-571 / 16, съгласно който „що се отнася до директния ефект на член 1, точка 3, подточка „i“ от Директива 94 / 19, макар съдебната практика да не поставя такова условие за ангажиране на отговорността на държава членка за нарушение на правото на Съюза (вж. по аналогия решение от 5 март 1996 г., В. du pcheur и F., С- 46/93 и С- 48/93,

EU:C:1996:79, т. 21 и 22), запитващата юрисдикция все пак уточнява, че ако посочената разпоредба има директен ефект, БНБ е нарушила правото на Съюза, като не е приложила тази разпоредба вместо националните разпоредби за транспониране на Директива 94 / 19. В това отношение е важно да се припомни, че във всички случаи, когато от гледна точка на съдържанието си разпоредбите на директива са безусловни и достатъчно точни, частноправните субекти могат да се позовават на тях пред националните юрисдикции срещу държавата членка, ако тя не е транспонирала в срок директивата в националното право или ако я е транспонирала неправилно (решение от 25 юни 2015 г., *Indpliš ir investicijų draudimas и Nemanūnas*, C-671/13, EU:C:2015:418, т. 57).

Както се сочи в т. 99 и 100 от мотивите на същото решение, „вярно е, че член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 оставя на държавите членки свобода на преценка във връзка с определянето на органа, компетентен да установява неналичността на депозити, а на последния — свобода на преценка във връзка с определянето на финансовото положение на съответната кредитна институция. Въпреки това, като посочва, че компетентният орган трябва да установи, че депозитите са неналични, колкото е възможно по-скоро и във всеки случай не по-късно от пет работни дни след като се е уверил за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми, тази разпоредба предвижда безусловно и достатъчно точно задължение, чието спазване БНБ, като орган, определен да установява неналичността на депозитите, е трябвало да осигури в рамките на своите правомощия“. „Това тълкуване не променя факта, че органът, който е нарушил правото на Съюза, се определя от националните съдилища при спазване на правото на съответната държава членка“ – т. 101.

В тази връзка и с оглед възражението на ответника, че не е надлежно легитимирана ответна страна по иска, по делото следва да бъде установено на кой национален орган с оглед функциите му РБ възлага правомощието по чл. 1, пар. 3, подточка „и“ от Директива 94 / 19 / ЕО.

Правомощието по чл.1 пар. 3, б. i) от Директивата е възложено на „съответния компетентен орган“ на държавата-членка. Съгласно мотивите на Решение на СЕС от 04. 10. 2018 г. по дело C-571 / 2016 г.

В настоящия случай съгласно националната нормативна уредба това е именно БНБ, макар същата да е независим орган. БНБ е компетентният орган за упражняване на надзор върху банките по смисъла на чл.4, § 1, т.40 от Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 25. 06. 2013 г. Тя е натоварена с изключителна компетентност да регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната, с оглед поддържане стабилността на банковата система и защитата интересите на вложителите – чл.2, ал.6 ЗБНБ, за което разполага с решаващи, регулиращи и санкциониращи функции и правомощия спрямо кредитните институции, регламентирани в ЗКИ, включително да извършва проверки, да изисква представянето на документи с оглед контрола по спазване на изискванията за упражняване на банкова дейност и прилагане на различни мерки в зависимост от направените констатации, в т.ч. да издава и отнема лиценз на банките.

Освен това съгласно уредбата на гарантиране на влоговете в ЗГВБ, включително към исковия период, БНБ има множество контролни и решаващи функции по отношение на вноските на банките във фонда, както и санкциониращи /чл. 19 от ЗГВБ отн. – „В

случай, че банка в срок 3 месеца не плати изискуема вноска или дължими лихви по чл. 15, ал. 3 или чл. 16, ал. 6, управителният съвет на фонда уведомява Българската народна банка за предприемане на мерки по Закона за кредитните институции“/. Съгласно чл. 2, ал. 7 от ЗГВБ /отм./ „фондът извършва регулярно тестове на системата за гарантиране на влоговете, както и в случай на уведомяване от страна на Българската народна банка за проблем в банка, който би могъл да доведе до задействане на системата за гарантиране на влоговете“. Този текст пряко реферира към задължението на БНБ да следи за обстоятелства, които могат да доведат до задействане на системата за гарантиране на влоговете, каквото е неналичността на депозитите. С оглед на това е неоснователно възражението, че не е установено такова задължение в тежест на БНБ, както и че то е следвало да бъде изпълнено от фонда. Видно е, че БНБ следва да следи за обстоятелства, които биха поставили в риск банковата система и интересите на вложителите. Именно затова с последвалите законодателни промени на БНБ се възлага правомощието по чл. 20, ал. 1, т. 2 от Закона за гарантиране на влоговете в банките да обявява неналичността на депозити. Правомощията на БНБ са право и задължение за извършване на определени действия и издаване на актове с оглед функциите ѝ по осъществяване на надзор над търговските банки и поддържане на стабилността на банковата система /чл. 79, ал. 1 и ал. 2 от ЗКИ/. С оглед на това и във връзка с разписаната в чл. 10, пар. 1 от Директива 94 / 19 / ЕО процедура БНБ има задължение да установи и обяви неналичността на депозитите при наличие на обстоятелствата по чл. 1, пар. 3, б. „i“ от Директива 94 / 19 / ЕО, за да се пристъпи към изплащането им от схемите за гарантиране на влоговете в банките.

Съгласно т. 105 – 108 от мотивите на горепосоченото решение на СЕС „що се отнася до условието за наличие на достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза, следва да се припомни, че съгласно практиката на Съда такова нарушение предполага явно и значително неспазване от държавата членка на границите, които са наложени на нейното право на преценка. Факторите, които трябва да се вземат под внимание в това отношение, са по-конкретно степента на яснота и прецизност на нарушената правна норма, обхватът на свободата на преценка, която нарушената норма предоставя на националните органи, извинимият или неизвиним характер на евентуална грешка при прилагане на правото, умишленият или неумишлен характер на допуснатото нарушение или причиненото увреждане, или още обстоятелството, че с поведението си институция на Европейския съюз може да е допринесла за неприемането, приемането или запазването в разрез с правото на Съюза на определени национални мерки или практики (вж. в този смисъл решение от 5 март 1996 г., *V. du Royaume* и *F.*, C- 46/93 и C- 48/93, EU:C:1996:79, т. 56). В случая е важно да се подчертае, че макар по силата на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 БНБ да разполага с определена свобода на преценка, за да установи дали депозитите в кредитна институция са неналични, тази свобода на преценка се упражнява в определена рамка. Всъщност член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 ясно уточнява при какви условия и в какъв срок се установява неналичността на депозитите. Следователно, ако условията, посочени в член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 са изпълнени, компетентният национален орган е длъжен в императивния петдневен срок да установи, че депозитите са неналични“.

В случая нормата на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94 / 19 е достатъчно

ясна и предписва определен императивен срок, който не е спазен, въпреки наличието на достатъчно информация, представена на БНБ, за да вземе решение за обявяване на неналичността на депозитите и въпреки направената с Решение № 73 / 20. 06. 2014 г. на УС безспорна констатация, че [фирма] поради финансовото си състояние е в невъзможност да изпълнява задълженията си по депозитите на вложителите и да изплаща изискуемите такива. Наред с това до БНБ са отправени указания от ЕК и ЕБО за осигуряване на достъп на вложителите в банката до депозитите им, с изрично и ясно позоваване на нарушените разпоредби. Въпреки това последните не са приложени от ответника с мотиви, че не са въведени в националното законодателство. Това е довело до липса на достъп на вложителите до депозитите им за период многократно надхвърлящ посочения в нормата на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94 / 19 5-дневен срок – продължил над 5 месеца. С оглед на това съдът намира нарушението на правото на ЕС за съществено, поради което представлява основание за ангажиране на отговорността на държавата, чрез БНБ.

Тук следва да бъде посочено, че съгласно т. 5, подточка втора от диспозитива на решение по дело C-501 / 18 на СЕС, правото на Съюза, и по-специално принципът на отговорност на държавите членки за вреди, причинени на частноправни субекти от нарушаването на правото на Съюза, както и принципите на равностойност и на ефективност, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която обвързва правото на частноправните субекти да получат обезщетение за вредите от нарушаването на правото на Съюза с условието вредата да е причинена умишлено от съответния национален орган.

По твърдението за претърпени имуществени вреди:

Вредата за ищеца в случая се изразява в пропуснатата полза от невъзможността за ползване на паричния капитал от 196 000 лева. Вредите са резултат от задължение на държавен орган, което не е изпълнено в срока, предвиден в чл. 1, пар. 3, б. „i“ от Директивата. При неизпълнение на парично задължение кредиторът винаги има право на обезщетение в размер на законната лихва от деня на забавата – чл. 86 3ЗД, която се явява универсален измерител на претърпяната вреда от закъснялото изпълнение. Законната лихва се дължи на кредитора, без да се изисква от него да доказва, че действително е претърпял вреда в този размер. Това принципно законово положение не се влияе от обстоятелството, че по вземането към „К.“ е начислявана договорна лихва и част от нея е изплатена от Фонда за гарантиране на влоговете, поради характера на претенцията на обезщетение. Исковата претенция е за обезщетение за претърпени вреди, а не за лихви, дължими на договорно основание. Макар размерът на претендираното обезщетение за имуществени вреди да е определен чрез стойността на законната лихва за периода на забава, то не е лихва. Следва да бъде посочено, че съгласно чл. 84, ал. 1 от 3ЗД „когато денят за изпълнение на задължението е определен, длъжникът изпада в забава след изтичането му“, а в случаите на непозволено увреждане длъжникът се смята в забава и без покана. С оглед на това е ирелевантно дали ищецът е поканил Фонда или [фирма] да изплати гарантирания размер на депозитите й.

В тази връзка в съображения 8 и 9 от Директивата е посочено, че за вложителите е от съществено значение да имат постоянен достъп до техните спестявания, поради което неосигуряването на достъп до депозитите за срок по-дълъг от установения в директивата води до нарушаване правата им. От друга страна, с т. 4 от диспозитива на решение по дело C-501 / 18 е прието, че „член 2, седмо тире от Директива 2001/24/ЕО

на Европейския парламент и на Съвета от 4 април 2001 година относно оздравяването и ликвидацията на кредитни институции, с оглед на член 17, параграф 1 и член 52, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз, трябва да се тълкува в смисъл, че мярката за временно преустановяване на плащанията, прилагана от национална централна банка спрямо кредитна институция като оздравителна мярка, имаща за цел да запази или възстанови финансовото състояние на тази кредитна институция, съставлява неоправдана и непропорционална намеса в упражняването на правото на собственост на вложителите в посочената кредитна институция, ако не зачита основното съдържание на това право и ако предвид непосредствения риск от финансови загуби, на който вложителите биха били изложени в случай на обявяването на кредитната институция в несъстоятелност, други по-малко обременителни мерки биха позволили постигането на същите резултати, което запитващата юрисдикция следва да провери.

С оглед на обстоятелството, че ищецът не е имал възможност да се ползва от сумата по депозита, безспорно е претърпял вреда в размера на законната лихва за времето, през което незаконосъобразно е ограничен достъпът до депозита му.

Относно наличието на причинно-следствена връзка:

Доказан е и третият елемент от фактическия състав на отговорността на държавата, а именно пряката причинно-следствена връзка между претърпените от ищеца вреди и незаконосъобразното бездействие на ответника. Ищецът е имал парично вземане в гарантиран размер за неналичния си депозит, чиято изискуемост е зависела от решението на БНБ за установяване неналичността на депозитите в [фирма]. Вярно е, че гарантирания размер на депозитите се изплаща от ФГВБ след прието решение за това. Същото обаче е обусловено от обявяване неналичността на депозитите, което е правопораждащият факт, създаващ задължението на ФГВБ да открие процедурата по чл. 10 от Директивата и да извърши плащанията към вложителите. Бездействието на ответника в този смисъл представлява пречка за задействане на процедурата. Ако беше обявена неналичността в предвидения 5-дневен срок, нямаше да бъде лишен ищецът от средствата си по влоговете за повече от 5 месеца. Следователно, забавата на БНБ да установи неналичността на депозитите в [фирма] е единствената и непосредствена причина за закъснялото изплащане на вземанията на вложителите в [фирма] до гарантирания им размер, и за претърпените вреди, които не биха били понесени от ищеца, ако ответникът беше спазил разписания в чл. 1, пар. 3, б. „i“ от Директивата срок.

Относно началната дата на периода следва да се посочи, че срокът от 5 работни дни по чл. 1, пар. 3, буква „i“ от Директива 94 / 19, в който БНБ е била длъжна да издаде изричен акт за установяване неналичността на депозитите, считано от 20. 06. 2014 г. /датата на Решение № 73 на УС за поставянето на [фирма] под специален надзор/ изтича на 27. 06. 2014 г. – петък. Следователно от 30. 06. 2014 г. БНБ е в неизпълнение на задължението си по посочената разпоредба. Изискуемостта на вземането настъпва обаче при условията на чл. 10, пар. 1 от Директивата – а именно в срок от 20 работни дни, считано от датата на обявяване на неналичността на депозитите, когато ФГВБ следва да започне изплащането им. В случая датата, на която е следвало да започне изплащането, включително на депозита на ищеца до гарантирания размер от 196 000 лв., е 26. 07. 2014 г. – денят, следващ последния ден от срока по чл. 10, пар. 1 от Директивата /25. 07. 2014 г./ . С оглед на това от 26. 07. 2014 г. е налице неизпълнение на задължението за изплащане на посочената сума, следователно, тази дата съвпада с

началото на периода, в който вземането на ищеца е станало изискуемо. За да възникне правото на обезщетение, следва да е настъпила и вредата, която е резултат от вредоносното бездействие, следователно право на обезщетение в случая възниква от 26. 07. 2014 г., когато задължението е просрочено, съответно ищецът търпи вреди в резултат от това. Решението за обявяване неналичността на депозитите е взето от БНБ на 06. 11. 2014 г. с решението за отнемане на лиценза на банката и е стартирана процедурата по компенсиране по чл. 10 от Директива 94 / 19. От тази дата включително БНБ вече не осъществява незаконосъобразно бездействие, поради което за този период до датата на изплащане на депозита искът е неоснователен. В заключение, периодът, за който се дължи обезщетение по иска, е **26. 07. 2014 г. – 06. 11. 2014 г.**

Съгласно заключението на назначената по делото експертиза размерът на законната лихва за периода от 26. 07. 2014 г. до 06. 11. 2014 г. е 5 679,21 лв. По гореизложените съображения до този размер искът следва да бъде уважен като основателен, а в останалата част – да бъде отхвърлен като неоснователен и недоказан.

По втория иск:

Претендира се обезщетяване на вреди в размер на 2000, като част от сумата 135 434,01 лв., представляващи разликата между размера на влога на ищеца в [фирма] и изплатения от ФГВБ гарантиран размер на влога му от 196 000 лв., който включва главница и начислени лихви към 06. 11. 2014 г., произтичащи от незаконосъобразни действия и бездействия на БНБ. В тази връзка се твърди, че БНБ е следвало да извърши действия по прилагане на чл. 1, пар. 3 от Директива 94 / 19 / ЕО, както и да извършва ефективен надзор над [фирма] с цел поддържане на стабилността на банковата система.

Заявени са с исковата молба незаконосъобразни бездействия представляващи, неизпълнение на задължението по чл. 2, ал. 6 от ЗБНБ БНБ да регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната с оглед поддържане на стабилността на банковата система и защита на интересите на вложителите. Същите се изразяват в следното съгласно исковата молба:

- през одитирания период промените в нормативната уредба не са отразени във вътрешните правила на БНБ, уреждащи дейността по банков надзор;
- не са предвидени процедури и правомощия на конкретни длъжностни лица от БНБ, описани в ИМ, относно предприемане на конкретни действия при осъществяване на надзорната дейност;
- няма стратегия за осъществяване на надзорна дейност и др., описани чрез цитиране на доклада на Сметната палата за извършен одит относно банковия надзор, осъществяван от БНБ в периода 01. 01. 2012 г. – 31. 12. 2014 г.

По твърдението, че финансовите отчети на квесторите на [фирма], въз основа на които е взето решението за отнемане на лиценза на банката, не отговарят на международните стандарти, следва да се отбележи, че не се посочва конкретно в какво се изразява несъответствието. Твърди се, че докладът на [фирма] се отричал от водещи финансисти и експерти като документ, носещ характеристиките на одиторски доклад. На първо място, не се твърди същият да е одиторски доклад, напротив, в мотивите на Решение № 82 от 30. 06. 2014 г. и Решение № 138 от 06. 11. 2014 г. на УС на БНБ е записано, че със същите се прави анализ и цялостна оценка на активите на [фирма] с цел осчетоводяването в баланса на банката на резултатите от тях при спазване на Международните стандарти за финансова отчетност. На следващо място,

ако се твърди нарушение на Международните стандарти за финансова отчетност при изготвяне на докладите, то това следва да бъде доказано от ищеца. За преценка на това обстоятелство са необходими специални знания, които не са от компетентността на съда, поради което е следвало ищецът да поиска допускане на експертиза, с която да докаже твърденията си. В случая това не е направено, поради което е останало недоказано твърдението на ищеца за допуснати нарушения при изготвяне на докладите.

На следващо място, не е налице нарушение на чл. 121 от ЗКИ, който в относимата редакция / ДВ. бр.59 от 21 Ю. 2006 г./ гласи, че „в едномесечен срок от назначаването им квесторите при специален надзор представят на БНБ счетоводен отчет и доклад за текущото състояние на банката“. Видно от мотивите на Решение от 31. 07. 2014 г. такъв доклад е представен и приет от УС на БНБ. От друга страна, съгласно мотивите на Решение № 138 от 06. 11. 2014 г., на 04. 11. 2014 г. квесторите са внесли в БНБ финансови и надзорни отчети на [фирма] към 30. 09. 2014 г., съгласно които е установена отрицателна стойност на собствения капитал на банката в размер на минус 3 745 313 хил. лв., както и че банката не отговаря на капиталовите изисквания съгласно Регламент /ЕО/ № 575 / 2013. Видно е, че квесторите са направили самостоятелни констатации и изводи, които са отразили в отчетите, а не са се позовали единствено на оценките на одиторските компании.

Въз основа на обстоятелствата по делото се установява, че невъзможността на банката да изпълнява задълженията си към вложителите е в резултат на незаконосъобразното поведение и неефективното управление на ръководните й органи. Установява се въз основа на представения доклад на одитиращите компании, че ръководните органи на банката са прилагали порочни банкови и бизнес практики, като са представяли неверни и подвеждащи финансови надзорни отчети, която констатация е направена и при извършената проверка от инспектори от Управление „Б. надзор“ на БНБ.

Следователно, претърпяната вреда от ищеца, изразяваща се в закъсняло изплащане/неизплащане на сумата над гарантирания размер на депозита му в [фирма] е в резултат от неплатежоспособността на банката. Последната не е в причина връзка с действия или бездействия на надзорния орган – БНБ, а в резултат на управлението й като търговско предприятие. Действията на БНБ нямат за последица изпадане в неплатежоспособност на [фирма], а са реакция на факта, че банката фактически се е оказала неплатежоспособна. Дори да се приеме, че БНБ не е извършвала ефективен банков надзор, то не той е причина за неплатежоспособността на [фирма]. Съгласно установените факти по делото, банката е била в неплатежоспособност още към 20. 06. 2014 г. /съгласно Решение № 1443 / 03. 07. 2015 г. по т. д. № 2216 / 2015 г. на Софийски апелативен съд, което има обвързваща сила/, тоест преди да бъдат предприети каквито и да са действия от страна на БНБ по отношение на нея, както и преди да са известни на ответника данните, въз основа на които е взето решение за поставяне на банката под специален надзор. Поради изложеното дори да се приеме наличието на незаконосъобразни действия/бездействия на ответника във връзка със забавата за обявяване на депозитите за неналични, те са извършени след тази дата, съответно не са оказали влияние върху констатацията за неплатежоспособност на банката.

От друга страна, при установяването на обстоятелството, че са подавани неверни и заблуждаващи финансови отчети, ответникът обективно не е бил в състояние да оцени

реалното състояние на кредитната институция и да предприеме предвидените в ЗКИ мерки по надзор, поради което каквито и пропуски да са били налице във вътрешната организация на надзорната дейност, те са неотнормими към конкретно настъпилата за ищеца вреда. Липсва пряка причинно-следствено връзка между евентуалното бездействие на ответника и твърдените от ищеца имуществени вреди.

Наред с това съдът намира за недоказано и твърдението за претърпяна от ищеца имуществена вреда като частичен иск от разликата между изплатения гарантирания размер на депозита в [фирма] и остатъка по сметката му. Видно от представено по делото писмо на л. 201-202, остатъкът по депозита на ищеца в [фирма] в размер на 135 434,01 лв. е включен в списъка на кредиторите за удовлетворяване в производството по несъстоятелност на [фирма] под № 3230, който е приет без възражения и е вписан в Агенция по вписванията по партидата на дружеството. Съгласно предоставената информация, вземане в размер на 15 306,04 лв. е изплатено на ищеца на 15. 05. 2019 г., вземане в размер на 11 729,23 лв. е изплатено на ищеца на 20. 10. 2020 г., а вземане в размер на 6 917 лв. е изплатено на 30. 03. 2021 г.

С оглед на това е видно, че не е изплатен целият размер на вземането на Г. от [фирма]. Въпреки това този резултат не е във връзка с действията/бездействията на ответника. Законодателят е регламентирал процедура по удовлетворяване на кредиторите в производството по несъстоятелност на банката и БНБ не участва в това производство. Поради това липсва вреда във връзка с действия или бездействия на БНБ. Отделно от това, към момента производството по несъстоятелност е висящо, тоест не е завършило пълното разпределение на масата на несъстоятелността и удовлетворяване на кредиторите. Обезщетение за неудовлетворената част от вземането на ищеца може да се търси при положение, че имуществото на длъжника се е оказало недостатъчно

С оглед на всичко гореизложено искът за разликата над гарантирания размер на депозита на ищеца в [фирма] е неоснователен.

По разноските в производството:

В съответствие с нормата на чл. 81 ГПК съдът следва да се произнесе по претенциите на страните за присъждане на разноски:

Ищецът е заявил претенция за присъждане на разноски, но не е представил списък на разноските, както и доказателства за заплащане на адвокатско възнаграждение. С оглед на това следва да бъде уважена единствено претенцията му за държавна такса в размер на 10 лв. във връзка с частичното уважаване само на първия иск за сумата от 5 679,21 лв.

Неоснователно е искането на ответника за присъждане на сторените по делото разноски във връзка с иска за 9 000 лв. с оглед изричната норма на чл. 10, ал. 2 ЗОДОВ, съгласно която разноските се заплащат от ищеца, ако искът бъде отхвърлен изцяло. Нормата на чл. 10, ал. 4 ЗОДОВ /Нова – ДВ, бр. 94 от 2019 г./ е неприложима в настоящето производство съгласно § 6, ал.1 от ПЗР на ЗИД на ЗОДОВ /ДВ, бр. 94 от 2019 г./, който предвижда приложение на закона за иски молби, подадени след влизането му в сила. Разгледаните в настоящето производство иски са предявени с искова молба от 04. 12. 2017 г., т. е. преди изменението на закона.

По отношение на частичния иск за сумата от 2000 лв., който е изцяло отхвърлен, на ответника се следват разноски в размер на 370 лв., съгласно чл. 8, ал. 1, т. 2 от Наредбата № 1 от 09. 07. 2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, както и 350 лв. депозит за вещо лице или общо 720 лева. С оглед на

уважената / отхвърлена част от иска се дължат разноски в размер на 385 лв.

Така мотивиран, Административен съд София-град, I-во отделение – 5 състав:

Р Е Ш И :

ОСЪЖДА Българска народна банка да заплати на И. Л. Г. от [населено място], ЕГН [ЕГН], обезщетение за имуществени вреди в размер на 5 679,21 лв. /пет хиляди шестстотин седемдесет и девет лева и двадесет и една стотинки/, претърпени в периода от 26. 07. 2014 г. до 06. 11. 2014 г., в резултат на извършено от БНБ нарушение на правото на Европейския съюз, изразяващо се в невземане на решение за обявяване неналичност на депозитите в [фирма], в императивния срок от пет работни дни, съгласно приложимата с директен ефект разпоредба на чл. 1, пар. 3, буква „i“ от Директива 94 / 19 / ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 г. относно схемите за гарантиране на депозити, като **ОТХВЪРЛЯ** иска в останалата част, за разликата над 5 679,21 лв. до 8 627, 96 лв.

ОТХВЪРЛЯ иска на И. Л. Г. от [населено място], ЕГН [ЕГН] за заплащане на обезщетение в размер на 2000 лв., като част от сумата от 135 434,01 лв., представляващи разликата между размера на вложенията на ищеца в [фирма] и изплатения му гарантиран размер на депозита.

ОСЪЖДА Българска народна банка да заплати на И. Л. Г. от [населено място], ЕГН [ЕГН], разноски по делото в размер на 10 /десет/ лв.

ОСЪЖДА И. Л. Г. от [населено място], ЕГН [ЕГН], да заплати на Българска народна банка разноски по делото в размер на 385 (триста осемдесет и пет) лева.

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване с касационна жалба пред Върховен административен съд на Република България, в 14-дневен срок от съобщението.

СЪДИЯ: